

FÖR KULTURVÄXTERNA SKADLIGA INSEKTER

AF

AUG. EMIL HOLMGREN.

I.

Rättikeflugan

(*Aricia floralis* ZETT.).

Denna fluga, beskrifven af ZETTERSTEDT i hans stora arbete »Diptera Scandinaviæ» sid. 1536, är tämligen allmän och förekommer hos oss ifrån Skåne ända långt upp i Lappland. Hon har länge varit känd, men dock af de flesta entomologer,¹ hvilka upptagit henne i sina arbeten, blifvit förväxlad med andra, närstående arter. Hennes larver lefva i åtskilliga växters rötter, kanske företrädesvis i Cruciferernas. Sistlidne sommar fann jag dem ymnigt i rättikor (*Raphanus sativus* L.), som blifvit uppdragna på gödselstark och tämligen djup jordmån. Då dessa larver, så vidt jag vet, tillföre icke blifvit beskrifna hos oss, så anser jag att tidskriftens läsare borde vara intresserade för hvad jag iakttagit och nu kommer att bekantgöra beträffande desamma. Derjemte vill jag nämna något äfven om flugartens utseende i sina öfriga utvecklingsformer, något om dess lefnadssätt, skadlighet m. m. Således här först en kort artbeskrifning.

Båda könen hafva de något långsträckta pannsprötens borst småhåriga; ögonen nakna, d. v. s. ej håriga; vingfjällen 2, af

¹ Såsom FALLÉN, MEIGEN, MACQUART m. fl. ZETTERSTEDT beskref Rättikeflugan först uti »Ins. Lapponica» och sedan, såsom vi nyss sagt, uti Dipt. Scand. Larven beskrefs af BOUCHÉ 1858 (Naturg. d. Ins. s. 150) och af TASCHEBERG 1871 (Entom. für Gärtner and Gartenfreunde s. 389). Denne sistnämde förf. beskriver arten så noga, att ingen tvekan bör kunna uppstå rörande dess identitet med den Zetterstedtska, d. v. s. med vår nu i fråga varande art. Äfven KALTENBACH upptager 1874 i sitt stora arbete (Die Pflanzenfeinde aus der Klasse der. Ins. sid. 40) denna flugart, men blott efter BOUCHÉ.

hvilka det öfre täcker det undre; vingarnas 3:dje och 4:de längd-nerv emot spetsen föga divergerande och deras stora tvärnerv något litet krökt. — Längd omkring 5,5 till 6 millim.

Hanen är mörkt grå eller svartgrå; ögonen nära sig hvarandra på pannan, dock icke så nära, som hos andra, närstående arter, mellanrummet är svart och visar sig såsom ett längsgående band; mellankroppen har 3 längsgående, mer eller mindre breda och tydliga, mörka rygglinier; bakkroppen, som är smal, har en mörk linie längs ryggsidans midt, och med en dylik färg är äfven hvarje dess ring i spetsen smalt kantad; analdelen är liten, inkrökt och svart med något i grått skiftande glans; tarsernas trampdynor äro temligen långsträckta och hvita.

Honan är nästan enfärgadt grå; ögonen mera åtskilda på pannan, som är tecknad med ett svart längsgående band; bakkroppen aflångt äggformig och tillspetsad; tarsernas trampdynor små och hvita.

Larven vitaktig, glänsande och naken (hårlös); fram till tämligen trubbspetsad och försedd med 2 svarta munhakar, som på vanligt sätt kunna indragas och utsträckas; sista bakkroppssegmentet har i spetsen en afplattning, omgifven af en upphöjd kant, i hvilken befinna sig tandlika utskott, 4 på hvardera sidan, af samma färg som kroppshuden, och 4 brunaktiga nedtill; dessutom synas i midten af denna afplattning 2 små kretsruna och svart- eller brunkantade andhål.

Puppan är rödbrun och tvärstrimmig, i båda ändar afrundad, med antydningar baktill af de 8 tandlika utskott, som återfinnas hos larven, samt af de 2 andhålen.

Med all sannolikhet öfvervintrar *Rättikeflugan* såsom puppa i jorden och utvecklas sedermera i början af sommaren, då hennes fortplantning begynner. Jag har nämligen funnit henne vid midsommartiden i liflig verksamhet och under sådana förhållanden, att jag trott mig med säkerhet kunna antaga, det hennes parning och fortplantning med all ifver pågick. Hon är, liksom många af hennes samslägtingar, tämligen rädd och i sina rörelser ganska snabb. Dock gäller detta mera hanarne än honorna; ty dessa senare äro, i synnerhet sedan äggstockarna börjat svälla, tämligen tröga och gå vanligen omkring helt makligt på marken eller, som vi här kunna säga, mellan de på plantsängarna upp-

spirande växterna. Hanarne deremot sitta på bladen, hvarifrån de emellanåt göra små utflygter för att i munter lek svänga om med hvarandra. Denna fröjd varar dock icke länge, ty kort efter fortplantningen sluta de sina dagar. Honornas lifstid varar åter något längre, nämligen till dess de afsatt sina ägg. Såsom jag förut antydte, afsätta dessa flughonor utan tvifvel sina ägg äfven på andra växters rötter än rättikornas, och detta mitt antagande måste ju vara fullt berättigadt, då det är med säkerhet bekant, att den i fråga varande flugarten förekommer i trakter, der rättikan icke odlas. Men då jag nu riktat min uppmärksamhet endast på de förödelser, som rättikeflugan anställer på denna kulturväxt, så lemnar jag för tillfället derhän, huruvida hon under sitt larvstadium kan vara skadlig äfven för andra växter. Den befruktade honan lägger sina ägg nära rotknuten af rättikan, och det dröjer sedan icke länge, förrän larverna utveckla sig och äta eller, rättare sagdt, liksom slicka sig in i den ansvalda roten, i hvilken de till en början åstadkomma ett oformligt sår, men sedermera tämligen regelbundna gångar, som dels löpa ytligt, dels någorlunda djupt in i den köttiga rotmassan. Från dessa sår och gångar utsipprar hela tiden en stinkande vätska och det dröjer sedan icke länge förrän svampbildning och röta inställa sig. Rättikor, hvilka, såsom icke sällan är fallet, hemsökas af en mängd dylika larver, varda icke användbara såsom människoföda. Jag har under sistlidne torra sommar sett exempel på, att en hel plantering af denna rotfrukt gått nära nog alldeles förlorad genom de härjningar, som rättikeflugans larver förorsakat.

Enligt mina iakttagelser, har rättikeflugan årligen två generationer. Den sista af dessa, som först senare på sommaren kommer till utveckling, ger upphof åt vårafveln, i det att pupporna efter den samma, såsom vi förut antydte, öfvervintra. Sådan är, enligt min på egna iakttagelser stödda uppfattning, denna flugarts utveckling och lefnadssätt, och, fastän jag icke kan beräkna omfattningen af den skada, som hon under för hennes existens gynsamma yttre förhållanden kan förorsaka, så tror jag dock, att hvarje trädgårdsodlare bör egna henne en större uppmärksamhet än hvad hittills skett.
